

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
prednesené 26. marca 2019¹

Spojené veci C-95/18 a C-96/18

**Sociale Verzekeringsbank,
za účasti:
F. van den Berg,
H. D. Giesen (C-95/18),
C. E. Franzen (C-96/18)**

[návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podal Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Sociálne zabezpečenie migrujúcich pracovníkov – Nariadenie (EHS) č. 1408/71 – Článok 13 ods. 2 – Zárobková činnosť malého rozsahu, ktorý neprekračuje určitú hranicu z hľadiska počtu hodín alebo príjmu, vykonávaná v inom členskom štáte, ako je členský štát bydliska – Uplatniteľná právna úprava – Odmietnutie priznať nárok na prídavky na deti a zníženie starobného dôchodku štátom bydliska – Obmedzenie voľného pohybu pracovníkov – Článok 17 – Dohoda medzi dvoma členskými štátmi, ktorá v záujme určitých kategórií osôb alebo určitých osôb upravuje výnimku z ustanovení článku 13“

1. Týmito návrhmi na začatie prejudiciálneho konania Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) žiada Súdny dvor, aby určil, či za konkrétnych okolností sporov vo veci samej členské štáty nemajú už len možnosť², ale prípadne ako členské štáty bydliska aj povinnosť, napriek zásade uplatnenia len jednej právnej úpravy stanovenej v článku 13 nariadenia (EHS) č. 1408/71³, poskytnúť sociálne dávky migrujúcemu pracovníkovi, na ktorého sa vzťahuje právna úprava členského štátu zamestnania.

I. Právny rámec, spory vo veci samej a prejudiciálne otázky

2. Tieto návrhy na začatie prejudiciálneho konania predstavujú dosť nezvyčajnú situáciu, keďže po prvom rozsudku Súdneho dvora⁴ je tento súd vyzvaný, aby opätovne preskúmal jednu z právnych otázok nastolených v prvom rozsudku.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 Možnosť uznaná od rozsudku z 20. mája 2008, Bosmann (C-352/06, ďalej len „rozsudok Bosmann“, EU:C:2008:290). Pozri bod 29 nižšie.

3 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, 1971, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35), v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996 (Ú. v. ES L 28, 1997, s. 1; Mim. vyd. 05/003, s. 3), zmeneným a doplneným nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006 (Ú. v. EÚ L 392, 2006, s. 1) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71“).

4 Rozsudok z 23. apríla 2015, Franzen a i. (C-382/13, ďalej len „rozsudok Franzen a i.“, EU:C:2015:261).

3. Z tohto dôvodu nie je potrebné vracat' sa v týchto návrhoch k právnemu rámcu, priebehu konania alebo skutkovým okolnostiam sporov vo veci samej, ktoré boli objasnené tak v návrhoch generálneho advokáta Szpunara⁵, ako aj v rozsudku Súdneho dvora.⁶

4. Na druhej strane, aby sa jasne ukázalo, o čo ide v týchto návrhoch na začatie prejudiciálneho konania, je potrebné pripomenúť výklad podaný Súdny dvorom v tomto rozsudku a následne opísať ďalšie pokračovanie konaní vo veci samej, ako aj dôvody týchto návrhov na začatie prejudiciálneho konania.

5. Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok Franzen a i., Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd vo veciach sociálneho zabezpečenia a verejnej služby, Holandsko), položil Súdny dvor tri prejudiciálne otázky.

6. V odpovedi na prvú prejudiciálnu otázku Súdny dvor dospel k záveru, že článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 sa má vykladať v tom zmysle, že na rezidenta členského štátu, ktorý pracuje niekoľko dní mesačne na základe zmluvy o výpomoci na území iného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy štátu výkonu práce, a to tak v dňoch, keď vykonáva činnosť v rámci zamestnania, ako aj v dňoch, keď túto činnosť nevykonáva.

7. V odpovedi na druhú prejudiciálnu otázku Súdny dvor konštatoval, že za takých okolností, o aké ide vo veci samej, článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71 nebráni tomu, aby migrujúci pracovník, na ktorého sa vzťahujú právne predpisy členského štátu výkonu práce, poberal podľa vnútroštátnej právnej úpravy členského štátu bydliska dávky zo systému starobného poistenia a prídavky na deti od štátu bydliska.

8. Napokon, vzhľadom na odpoveď na druhú otázku a vzhľadom na skutočnosť, že vnútroštátny súd mal v úmysle na základe ustanovenia jeho relevantnej vnútroštátnej právnej úpravy „na zmiernenie tvrdosti právneho predpisu“⁷ neuplatniť vnútroštátne ustanovenie, ktoré by malo za účinnosť vylúčenie pána F. van den Berga a pána H.D. Giesena, rovnako ako pani C.E. Franzenovu⁸ z holandského systému sociálneho zabezpečenia v prípade zápornej odpovede na druhú otázku, Súdny dvor sa domnieval, že nie je potrebné odpovedať na tretiu otázku.

9. Centrale Raad van Beroep (Odvolací súd vo veciach sociálneho zabezpečenia a verejnej služby) následne 6. júna 2016 vydal dva rozsudky, v ktorých uviedol, že vzhľadom na výklad poskytnutý Súdny dvorom možno pripustiť výnimku zo zásady uplatnenia jednej právnej úpravy v oblasti sociálneho zabezpečenia.⁹ V dôsledku toho uplatnil ustanovenie na zmiernenie tvrdosti právneho predpisu a návrhom dotknutých osôb vo veci samej vyhovel.

5 Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Franzen a i. (C-382/13, EU:C:2014:2190). Právny rámec je objasnený v bodoch 3 až 24 uvedených návrhov, zatiaľ čo skutkové okolnosti, ktoré viedli k sporom vo veci samej, a prejudiciálne otázky sú opísané v bodoch 25 až 42 uvedených návrhov.

6 Právny rámec je objasnený v bodoch 3 až 22 rozsudku Franzen a i., spory vo veci samej a prejudiciálne otázky sú opísané v bodoch 23 až 38 tohto rozsudku.

7 Na pripomenutie, ustanovenie na zmiernenie tvrdosti právneho predpisu je upravené v Besluit uitbreiding en beperking kring verzekerden volksverzekeringen (nariadenia, ktorými sa rozširuje a obmedzuje okruh osôb s povinnou účasťou na sociálnom poistení) z 3. mája 1989 (Stb. 1989, č. 164, ďalej len „BUB 1989“), a z 24. decembra 1998 (Stb. 1998, č. 746, ďalej len „BUB 1999“). Tieto nariadenia, uplatniteľné na dotknuté osoby, oprávňujú Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank (Správna rada Sociálnej poisťovne, Holandsko, ďalej len „SVB“), v rámci BUB 1989, odchyliť sa v určitých prípadoch od ostatných ustanovení tohto nariadenia s cieľom vyrovnáť sa so značnou neprimeranosťou, ktorá môže vyplývať z povinnej účasti na poistení alebo z vylúčenia z povinnej účasti podľa uvedeného nariadenia, alebo v rámci BUB 1999 neuplatniť ustanovenia tohto nariadenia alebo sa od nich odchyliť, pokiaľ ich uplatnenie vedie s ohľadom na význam rozšírenia a obmedzenia okruhu poistených osôb k značnej neprimeranosti, ktorá vyplýva výlučne z povinnej účasti na poistení alebo z vylúčenia z tejto povinnosti podľa tohto druhého nariadenia.

8 Ďalej spoločne len „dotknuté osoby vo veci samej“.

9 Na pripomenutie, na základe vylučovacích klauzúl upravených v článku 6a *initio* a písm. b) Algemene Kinderbijslagwet (všeobecný zákon o prídavkoch na deti) z 26. apríla 1962 (Stb. 1962, č. 160, ďalej len „AKW“) a Algemene Ouderdomswet (zákon o všeobecnom starobnom poistení) z 31. mája 1956 (Stb. 1956, č. 281, ďalej len „AOW“), podľa ktorých sa za nepoistenú považuje osoba, na ktorú sa na základe zmluvy alebo rozhodnutia medzinárodnej organizácie vzťahujú právne predpisy iného štátu, neboli dotknuté osoby vo veci samej považované za poistené v Holandsku.

10. SVB¹⁰ podala na Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko), ktorý je v prejednávanej veci vnútroštátnym súdom, proti týmto rozsudkom kasačný opravný prostriedok z toho dôvodu, že ustanovenie na zmiernenie tvrdosti právneho predpisu neumožňuje vylúčiť uplatnenie článku 6a *initio* a písm. b) AKW a AOW.

11. Vnútroštátny súd sa domnieva, že vzhľadom na rozsudok Franzen a i. nedokáže bez toho, aby mal dôvodné pochybnosti odpovedať na otázku, či z práva Únie v prejednávanej veci vyplýva, že tieto ustanovenia sa napriek tomu neuplatnia.

12. Za týchto podmienok Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) rozhodol v dvoch prejednávaných veciach prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

Vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18):

- „1. a) Majú sa články 45 a 48 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že v prípadoch, o aké ide v tejto veci, bránia vnútroštátnej právnej úprave, akou je článok 6a *initio* a písm. b) AOW? Táto právna úprava vedie k tomu, že rezident v Holandsku nie je poistený v rámci sociálneho poistenia tohto štátu bydliska, ak pracuje v inom členskom štáte, a podľa článku 13 nariadenia č 1408/71 podlieha právnym predpisom štátu zamestnania v oblasti sociálneho poistenia. Prejednávané prípady sa vyznačujú tým, že dotknuté osoby v zmysle zákonnej právnej úpravy štátu zamestnania nemajú vzhľadom na obmedzený rozsah ich pracovnej činnosti v tomto štáte nijaký nárok na starobný dôchodok.
1. b) Je pre odpoveď na prvú otázku písm. a) relevantné, že rezident štátu bydliska, ktorý nie je príslušný podľa článku 13 nariadenia č. 1408/71, nie je povinný platiť príspevky na sociálne poistenie v tomto štáte bydliska? Počas obdobia, keď rezident pracuje v inom členskom štáte, totiž podlieha v zmysle [tohto článku 13] výlučne systému sociálneho zabezpečenia štátu zamestnania a ani vnútroštátne holandské právne predpisy v takomto prípade nestanovujú povinnosť platiť príspevky.
2. Je z hľadiska odpovede na prvú otázku relevantné, že dotknuté osoby mali možnosť uzatvoriť dobrovoľné poistenie podľa AOW alebo že mali možnosť požiadať SVB, aby uzatvorila dohodu v zmysle článku 17 nariadenia (EHS) č. 1408/71?
3. Bráni článok 13 nariadenia č. 1408/71 tomu, aby osobe, akou je manželka pána Giesena, ktorá bola do 1. januára 1989 v zmysle posúdenia výlučne podľa vnútroštátnych právnych predpisov poistená podľa AOW v štáte svojho bydliska, teda v Holandsku, vznikol na základe takéhoto poistenia nárok na dôchodkové dávky, pokiaľ ide o obdobia, počas ktorých táto osoba v zmysle uvedeného ustanovenia nariadenia podliehala z dôvodu výkonu pracovnej činnosti v inom členskom štáte právnym predpisom tohto štátu zamestnania? Alebo sa má nárok na dávku podľa AOW považovať za nárok na dávku, ktorý sa podľa vnútroštátnej právnej úpravy neviaže na podmienky zamestnania alebo poistenia v zmysle rozsudku vo veci Bosmann, a teda že konštatovania v tomto rozsudku by bolo možné uplatniť aj v prípade uvedenej osoby?“

Vo veci Franzen (C-96/18):

- „1. Majú sa články 45 a 48 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že v prípade, o aký ide v tejto veci, bránia vnútroštátnej právnej úprave, akou je článok 6a *initio* a písm. b) AKW? Táto právna úprava vedie k tomu, že rezident v Holandsku nie je poistený v rámci sociálneho poistenia tohto štátu bydliska, ak pracuje v inom členskom štáte, a podľa článku 13 nariadenia č 1408/71 podlieha právnym

¹⁰ Pozri poznámku 7 vyššie.

predpisom štátu zamestnania v oblasti sociálneho poistenia. Prejednávaný prípad sa vyznačuje tým, že dotknutá osoba nemá podľa zákonnej právnej úpravy štátu zamestnania vzhľadom na obmedzený rozsah svojej pracovnej činnosti v tomto štáte nijaký nárok na prídavky na deti.

2. Je z hľadiska odpovede na predchádzajúcu otázku relevantné, že dotknutá osoba mala možnosť požiadať SVB, aby uzatvorila dohodu v zmysle článku 17 nariadenia (EHS) č. 1408/71?“

13. Písomné pripomienky predložili pán van den Berg, SVB, česká, holandská a švédská vláda, ako aj Európska komisia. S výnimkou Českej republiky sa títo účastníci konania, ako aj pani Franzenová zúčastnili pred Súdny dvorom na pojednávaní, ktoré sa konalo 23. januára 2019, a predniesli svoje ústne pripomienky.

II. Analýza

A. O prípustnosti návrhu na začatie prejudiciálneho konania vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18)

14. Pán van den Berg tvrdí, že návrh na začatie prejudiciálneho konania vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18) je neprípustný. Na tento účel tvrdí, že keďže vo veciach týkajúcich sa článku 6a AOW nemožno na vnútroštátnom súde podať kasačný opravný prostriedok, vnútroštátny súd by nemal vec meritórne preskúmať a nie je teda oprávnený položiť Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky.

15. Keďže podľa ustálenej judikatúry neprináleží Súdnemu dvoru preverovať, či rozhodnutie vnútroštátneho súdu bolo prijaté v súlade s vnútroštátnymi pravidlami organizácie a súdnych konaní,¹¹ domnievam sa, že toto tvrdenie treba odmietnuť, a že návrh na začatie prejudiciálneho konania vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18) je prípustný.

B. O prvej a druhej otázke vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18), ako aj o otázkach vo veci Franzen (C-96/18)

16. Prvou a druhou otázkou vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18), ako aj dvoma otázkami vo veci Franzen (C-96/18), ktoré navrhujem preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate Súdneho dvora pýta, či články 45 a 48 ZFEÚ treba vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave členského štátu, na základe ktorej migrujúci pracovník s bydliskom v tomto členskom štáte, ktorý podlieha za predmetné obdobia právnym predpisom štátu zamestnania v oblasti sociálneho poistenia na základe článku 13 nariadenia č. 1408/71, nie je poistený v systéme sociálneho poistenia, a preto nemá právo ani na starobný dôchodok, ani na prídavky na deti, hoci mu uplatniteľné právo členského štátu zamestnania nepriznáva za uvedené obdobia žiadne právo na starobný dôchodok alebo na prídavky na deti. Vnútroštátny súd sa tiež Súdneho dvora pýta, či v tomto smere je relevantná možnosť uzavrieť dobrovoľné poistenie podľa AOW alebo možnosť požiadať o uzatvorenie dohody v zmysle článku 17 nariadenia č. 1408/71.

17. S cieľom odpovedať na tieto otázky treba uviesť niekoľko predbežných úvah.

18. Po prvé, pokiaľ ide o okolnosti a situáciu dotknutých osôb vo veci samej, predovšetkým pripomínam, že keďže z dôvodu malého rozsahu ich zárobkovej činnosti tieto osoby neprekračujú určitú hranicu z hľadiska počtu hodín alebo príjmu, dotknuté osoby vo veci samej boli povinne poistené len v systéme Unfallversicherung (nemecký zákonný systém úrazového poistenia), ktorý pravdepodobne chráni viac zamestnávateľa ako zamestnanca, bez toho, aby mali počas rozhodného

¹¹ Pozri rozsudok z 13. júna 2013, Promociones y Construcciones BJ 200 (C-125/12, EU:C:2013:392, bod 14 a citovaná judikatúra).

obdobia tieto osoby prístup k akémukoľvek inému systému sociálneho zabezpečenia v tomto členskom štáte. Ďalej z diskusie na pojednávaní vyplynulo, že holandské orgány podnecovali dotknuté osoby vo veci samej, aby prijali pracovné miesta v Nemecku namiesto toho, aby boli nezamestnané v Holandsku, a to napriek neexistencii sociálnej ochrany vyvolanej povahou týchto pracovných miest. Na pojednávaní bolo tiež zdôraznené, že ak by dotknuté osoby vo veci samej zostali v Holandsku bez toho, aby tam vykonávali zárobkovú činnosť, boli by poistené v systéme sociálneho zabezpečenia tohto členského štátu a mali by nárok na prídavky na deti alebo mali by účasť v systéme dôchodkového zabezpečenia, pričom príspevky by platil samotný členský štát. Napokon pani Franzenová úplne stratila nárok na prídavky na deti pre svoju dcéru, ktorú vychovávala sama, zatiaľ čo starobné dôchodky alebo partnerský príplatok pána van den Berga a pána Giesena boli znížené o 10 % a 16 %, čo nepochybne predstavuje podstatné zníženie.¹²

19. Po druhé, pokiaľ ide o právny kontext prejednávanych návrhov na začatie prejudiciálneho konania, holandská vláda potvrdila, že holandské vylučovacie klauzuly, podľa ktorých sa za poistenú osobu nepovažuje osoba podliehajúca právnym predpisom iného členského štátu na základe zmluvy alebo rozhodnutia medzinárodnej organizácie, vykonávajú článok 13 nariadenia č. 1408/71.

20. V tejto súvislosti pripomínam, že cieľom mechanizmu koordinácie systémov sociálneho zabezpečenia upraveného nariadením č. 1408/71 je, ako to uvádzajú druhé a štvrté odôvodnenie, zabezpečiť voľný pohyb zamestnancov, ako aj samostatne zárobkovo činných osôb v Európskej únii, a pritom rešpektovať charakteristické vlastnosti vnútroštátnych právnych úprav sociálneho zabezpečenia.¹³ V dôsledku toho toto nariadenie obsahuje základné zásady, ktoré umožňujú dosiahnuť cieľ ochrany pracovníkov bez toho, aby nariadenie pristúpilo k harmonizácii v oblasti sociálneho zabezpečenia.¹⁴

21. V tomto rámci a na základe zásady uplatnenia jednej právnej úpravy, ktorej výrazom je najmä článok 13 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, podlieha pracovník, na ktorého sa toto nariadenie uplatňuje, právnej úprave len jedného členského štátu.¹⁵

22. Okrem toho článok 13 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1408/71, na základe ktorého sa na pracovníka zamestnaného na území jedného členského štátu vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu, predpokladá uplatnenie *lex loci laboris*.

23. Zásada uplatnenia jednej právnej úpravy, ktorú formálne zaviedlo nariadenie č. 1408/71¹⁶, je kolíznou právnou normou, ktorá má, podobne ako ostatné kolízne normy hlavy II tohto nariadenia, za cieľ zabrániť kolízii právnych poriadkov, ktoré by inak mohli byť prekážkou voľného pohybu.

12 Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že dôchodok sa znižuje o 2 % za každý rok v takej situácii, pokiaľ pracovník nebol poistený v Holandsku. V prejednávanej veci bol dôchodok pána van den Berga najskôr znížený o 14 % vzhľadom na to, že sedem rokov pracoval v Nemecku. Rozhodnutím z 25. novembra 2008 bolo čiastočne vyhovené jeho sťažnosti proti rozhodnutiu priznať mu znížený starobný dôchodok a zníženie bolo stanovené na 10 %. V prípade pána Giesena bol partnerský príplatok, na ktorý mal nárok v prospech svojej manželky, znížený o 16 %.

13 Pozri rozsudok z 18. júla 2006, Nikula (C-50/05, EU:C:2006:493, bod 20 a citovaná judikatúra).

14 Pozri KESSLER, F.: Sécurité sociale: Coordination des régimes de base – Champ d'application – Principes généraux. In: *Répertoire de droit européen, Encyclopédie juridique Dalloz*. Paríž: Dalloz, január 2016, bod 153.

15 Pozri rozsudok Franzen a i. (body 41 a 42).

16 Nariadenie Rady č. 3 o sociálnom zabezpečení migrujúcich pracovníkov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES 1958, P 30, s. 561) túto zásadu ako takú nezaviedlo. V rozsudku z 9. júna 1964, Nonnenmacher (92/63, EU:C:1964:40), však Súdny dvor dospel k záveru, že povinnosť upraviť kogentné uplatnenie určenej právnej úpravy predstavuje podstatnú náležitosť článku 12 tohto nariadenia.

24. Konkrétne zásada uplatnenia jednej právnej úpravy má za cieľ na jednej strane zabrániť uplatneniu viacerých vnútroštátnych právnych úprav počas určitého obdobia výkonu pracovnej činnosti a komplikáciám, ktoré by z tohto dôvodu mohli vzniknúť,¹⁷ a na druhej strane „zabrániť tomu, aby bola osobám, na ktoré sa uplatňuje nariadenie č. 1408/71 *odňatá ochrana* v oblasti sociálneho zabezpečenia, a to preto, lebo by sa na ne neuplatnila žiadna právna úprava“¹⁸.

25. Koordinácia vyplývajúca z nariadenia č. 1408/71, a najmä z článku 13 sa zakladá tiež na myšlienke, že napriek rozdielom medzi systémami sociálnej ochrany bude mať migrujúci pracovník na základe každej z týchto právnych úprav k dispozícii ochranu, ktorá bude vo svojom celku v podstate rovnocenná a ktorá bude viac-menej pokrývať všetky riziká, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie.¹⁹

26. Z judikatúry vyplýva, že rozsah pôsobnosti zásady uplatnenia jednej právnej úpravy nie je tak rigidný, ako by sa mohlo zdať z prvých rozsudkov Súdneho dvora, najmä pokiaľ ide o členský štát, nazvaný ako „nepríslušný“, to znamená členský štát, ktorého právna úprava sa neuplatňuje.

27. Je pravda, že sprvu sa Súdny dvor domnieval, že určenie právnej úpravy členského štátu ako právnej úpravy uplatniteľnej na pracovníka má ten účinok, že sa na neho uplatní len táto právna úprava, čo nepríslušnému členskému štátu bráni v poskytnutí dávok tomuto pracovníkovi.²⁰ Preto sa tiež domnieval, že článok 13 nariadenia č. 1408/71 bráni tomu, aby nepríslušný členský štát ukladal povinnosť platenia príspevkov z odmeny, ktorú poberá pracovník na základe pracovnej činnosti vykonávanej v inom členskom štáte a ktorý z tohto dôvodu podlieha právnej úprave sociálneho zabezpečenia tohto štátu.²¹

28. Neskôr však Súdny dvor tento postoj trochu zmiernil.

29. Takto v rozsudku Bosmann, hoci dospel k záveru, že právo Únie neukladá členskému štátu, ktorý nie je príslušný na základe nariadenia č. 1408/71 povinnosť priznať dávky, Súdny dvor dodal, že článok 13 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia nebráni tomu, aby migrujúci pracovník, na ktorého sa uplatňuje systém sociálneho zabezpečenia členského štátu zamestnania, poberal na základe vnútroštátnej právnej úpravy členského štátu bydliska v tomto štáte prídavky na deti. Súdny dvor toto stanovisko zdôraznil v rozsudku zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski²², v ktorom tiež dospel k záveru, že vzhľadom na rozdiely systémov a právnych predpisov členských štátov v oblasti sociálneho zabezpečenia môže byť využitie slobody pohybu z hľadiska sociálnej ochrany viac alebo menej výhodné alebo nevýhodné a že ustanovenia práva Únie nemôžu poistenej osobe zaručiť, že premiestnenie do iného členského štátu bude v tejto súvislosti neutrálne. V dôsledku toho Súdny dvor zdôraznil, že systém sociálneho zabezpečenia nemožno považovať za príčinu diskriminácie alebo znevýhodnenia len z dôvodu, že má nepriaznivé dôsledky v prípade jeho uplatnenia v súlade s mechanizmami koordinácie v spojení so systémom iného členského štátu.²³

30. Napokon rozsudok z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak,²⁴ rozšíril možnosti vyplývajúce z rozsudku Bosmann pre nepríslušný členský štát, keďže situácie pána Waldemara Hudzinského a pána Jaroslawa Wawrzyniaka boli veľmi odlišné od situácie pani Brigitte Bosmannovej. Na jednej strane z tohto rozsudku vyplýva, že skutočnosť, že predmetní pracovníci nestratili nárok na dávky sociálneho zabezpečenia alebo že tieto dávky neboli znížené v príslušnom členskom štáte (Poľská

17 Pozri rozsudok z 12. júna 1986, Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242, bod 19).

18 Rozsudok z 3. mája 1990, Kits van Heijningen (C-2/89, EU:C:1990:183, bod 12), kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

19 To vysvetľuje, prečo je z hľadiska kolíznych noriem ochrana poskytovaná vnútroštátnymi systémami sociálneho zabezpečenia v zásade bezvýznamná a prečo sú tieto normy voči vnútroštátnym právnym poriadkom neutrálne.

20 Pozri rozsudky z 12. júna 1986, Ten Holder (302/84, EU:C:1986:242, body 19 až 23), a z 10. júla 1986, Luijten (60/85, EU:C:1986:307, body 12 až 16).

21 Pozri rozsudok z 5. mája 1977, Perenboom (102/76, EU:C:1977:71, body 10 až 15).

22 C-208/07, EU:C:2009:455, body 55 a 56.

23 Pozri rozsudok zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski (C-208/07, EU:C:2009:455, body 84, 85 a 87).

24 C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339.

republika) z dôvodu využitia práva na voľný pohyb, nemôže sama osebe vylúčiť možnosť priznania sociálnych dávok nepríslušným členským štátom. Na druhej strane z uvedeného rozsudku vyplýva, že bydlisko nepredstavuje jediné kritérium väzby s nepríslušným členským štátom, ale že za dostatočne úzke na odôvodnenie priznania dávok možno považovať aj iné kritériá väzby, ako napríklad zdanenie príjmov.

31. Je zrejmé, že keďže v týchto rozsudkoch Súdny dvor neuznal žiadnu povinnosť nepríslušného členského štátu poskytovať sociálne dávky, zásada uplatnenia jednej právnej úpravy nebola spochybnená. Analýza týchto rozsudkov, a najmä rozsudku z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak²⁵ však, odhliadnuc od určitých skutkových záverov vyplývajúcich z odlišných skutkových okolností, poukazuje na to, že Súdny dvor podmieňuje uplatnenie článku 13 nariadenia č. 1408/71 dodržaním zásady proporcionality.²⁶

32. Práve vo svetle týchto úvah treba odpovedať na otázky vnútroštátneho súdu.

33. V prejednávanej veci dotknuté osoby vo veci samej, holandskí štátni príslušníci s bydliskom v Holandsku, využili svoje právo na voľný pohyb uznané v článku 45 ZFEÚ, aby išli pracovať do Nemecka.

34. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že cieľom všetkých ustanovení Zmluvy upravujúcich voľný pohyb osôb je „*uľahčiť* štátnym príslušníkom Únie vykonávanie pracovnej činnosti akejkoľvek povahy na území Únie, pričom tieto ustanovenia bránia prijatiu opatrení, ktoré by mohli *znevýhodňovať* týchto štátnych príslušníkov, keby chceli vykonávať hospodársku činnosť na území členského štátu odlišného od ich členského štátu pôvodu“. V dôsledku toho článok 45 ZFEÚ zakazuje akékoľvek vnútroštátne opatrenie hostiteľského členského štátu alebo členského štátu pôvodu, ktoré môže štátnym príslušníkom Únie zabrániť vo výkone základnej slobody zaručenej týmto článkom alebo tento výkon urobiť menej príťažlivý.²⁷

35. Ako uviedli vlády, ktoré Súdnemu dvoru predniesli svoje pripomienky, z judikatúry tiež vyplýva, že primárne právo Únie môže zabezpečiť poistencovi len to, že jeho premiestnenie do iného členského štátu bude v oblasti sociálneho zabezpečenia neutrálne. Takto už Súdny dvor uznal, že uplatnenie vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá by bola menej výhodná z hľadiska dávok sociálneho zabezpečenia, prípadne na základe ustanovení nariadenia č. 1408/71, môže byť teda v zásade v súlade s požiadavkami primárneho práva Únie v oblasti voľného pohybu osôb.²⁸

36. Toto stanovisko Súdneho dvora sa zakladá na skutočnosti, že článok 48 ZFEÚ predpokladá koordináciu právnych úprav členských štátov, a nie ich harmonizáciu. Z toho vyplýva, že hmotnoprávne a procesné rozdiely medzi systémami sociálneho zabezpečenia jednotlivých členských štátov, a preto rozdiely v právach osôb, ktoré sa na týchto systémoch zúčastňujú, nie sú týmto ustanovením dotknuté, keďže každý členský štát má naďalej právo určovať vo svojich právnych predpisoch, pri dodržaní práva Únie, podmienky priznania dávok zo systému sociálneho zabezpečenia.

37. To znamená, že pri určovaní podmienok priznania týchto dávok sú členské štáty pri uplatňovaní vnútroštátnych vylučujúcich opatrení obmedzené najmä zásadou proporcionality. Táto zásada tak umožňuje nájsť spravodlivú rovnováhu medzi zásadou uplatnenia jednej právnej úpravy zakotvenou v nariadení č. 1408/71 a ochranou migrujúcich pracovníkov, a to prostredníctvom takej možnosti nepríslušného členského štátu poskytnúť dávky, ktorá už bola uznaná v judikatúre Súdneho dvora.

25 C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339.

26 RENNUIY, N.: The emergence of a parallel system of social security coordination. In: *Common market law review*. Alphen-sur-le-Rhin: Kluwer Law International, zv. 50, č. 5, 2013, s. 1221 až 1266, najmä s. 1256 a nasl.

27 Rozsudok z 18. júla 2017, Erzberger (C-566/15, EU:C:2017:562, bod 33 a citovaná judikatúra), kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

28 Pozri najmä rozsudky zo 16. júla 2009, von Chamier-Glisczinski (C-208/07, EU:C:2009:455, bod 85), a z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak (C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339, body 42 a 43, ako aj citovaná judikatúra).

38. V tejto súvislosti poukazujem na to, že za osobitných okolností prejednávanej veci nevyvoláva uplatnenie vylučujúcich klauzúl z hľadiska dotknutých osôb vo veci samej len jednoduché znevýhodnenie, ale vedie k tomu, že ich zbavuje ochrany v členskom štáte bydliska z toho jediného dôvodu, že pracovali v inom členskom štáte, hoci sú počas rozhodných období vylúčené v členskom štáte zamestnania z *akejkoľvek sociálnej ochrany*.²⁹ S dotknutými osobami vo veci samej sa teda zaobchádza nielen menej výhodne ako s pracovníkom, ktorý vykonával celú svoju pracovnú činnosť v Holandsku, ale tiež spôsobom, ktorý ide nad rámec zásady proporcionality.

39. Uplatnenie vylučujúcich klauzúl upravených holandskou právnou úpravou, ktorá vykonáva zásadu uplatnenia jednej právnej úpravy, totiž vyvoláva dôsledky, ktoré sú zjavne neprimerané, a (ako je zrejmé) majú za následok sťaženie alebo menšiu príťažlivosť výkonu voľného pohybu pracovníkov štátnymi príslušníkmi Únie bývajúcimi v Holandsku. Táto situácia nie je jednoduchým znevýhodnením vyplývajúcim z nedostatku harmonizácie právnych predpisov sociálneho zabezpečenia v rámci Únie. Je priamym dôsledkom uplatnenia holandských vylučujúcich klauzúl.

40. Okrem toho také obmedzenie voľného pohybu pracovníkov nespĺňa všetky požiadavky tejto klasickej zásady práva Únie.³⁰

41. V tejto súvislosti holandská a švédka vláda konkrétne na pojednávaní uviedli, že cieľom kolíznych noriem a rozdelenia právomocí zavedených nariadením č. 1408/71 je, okrem ochrany pracovníkov, zaručiť spravodlivé a rovnocenné rozdelenie finančného bremena medzi členské štáty, a to viazanosťou financovania systémov sociálneho zabezpečenia a výdavkov tohto systému, keďže ak je členský štát na základe tohto nariadenia členským štátom príslušným na sociálne zabezpečenie pracovníka, príspevky na sociálne poistenie, ako aj dávky musia byť financované a platené v súlade s právom tohto štátu.

42. Hoci o oprávnenosti takého cieľa nepochybujem, a to platí o to viac, že zásady nariadenia č. 1408/71 a koordinácia, ktorú zavádza, zaručujú tiež integritu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia, a najmä ich odlišnosti tak z hľadiska rozsahu ochrany, ako aj financovania,³¹ domnievam sa, že v každom prípade ide holandská právna úprava nad rámec toho, čo je na dosiahnutie tohto cieľa nevyhnutné.

43. Je pravda, že v súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 27 vyššie nemôže členský štát, ktorý nie je príslušný na základe nariadenia č. 1408/71 uložiť povinnosť platiť príspevky na sociálne poistenie, a že dotknuté osoby vo veci samej v dôsledku toho neplatili príspevky do holandského systému sociálneho poistenia za obdobia, počas ktorých pracovali v Nemecku.

44. Holandské kráľovstvo však mohlo zaviesť opatrenia, ktoré by boli alternatívou uplatnenia vylučujúcich klauzúl, ktoré by boli prispôsobené situácii dotknutých osôb vo veci samej a ktoré by im umožnili zúčastniť sa na holandskom systéme sociálnej ochrany, a to oproti plateniu príspevkov.

29 Okrem povinného poistenia, ktoré pokrýva riziká pracovného úrazu počas tých istých jasne vymedzených období. Pripomínam tiež, že Súdnemu dvoru nebola položená otázka súladu nemeckej právnej úpravy s právom Únie, takže sa v tejto súvislosti nemá vyjadrovať a nemá ani zaujať stanovisko k prípadnému účinku tejto právnej úpravy vedúcemu k sociálneho dumpingu. O otázke sociálneho dumpingu v Únii, pozri MAZUYER, E., CARPANO, E. a CHASTAGNARET, M.: *La concurrence réglementaire, sociale et fiscale dans l'Union européenne*. Brusel: Larcier, 2016, ako aj DEFOSSEZ, A.: *Le dumping social dans l'Union européenne*. Brusel: Larcier, 2014.

30 Také opatrenie môže byť totiž prípustné len pod podmienkou, že sleduje cieľ všeobecného záujmu, je vhodné na zabezpečenie jeho dosiahnutia a nejde nad rámec toho, čo je na dosiahnutie sledovaného cieľa nevyhnutné [pozri najmä rozsudok zo 16. mája 2013, Wencel (C-589/10, EU:C:2013:303, bod 70 a citovaná judikatúra)].

31 O modeloch sociálneho zabezpečenia pozri najmä OMARJEE, I.: *Droit européen de la protection sociale*. Brusel: Bruylant, 2018, s. 5 a poznámky 29 a 30 nižšie; PAOLILLO, M., a MORSA, M.: *La sécurité sociale des travailleurs salariés*. Brusel: Larcier, 2010, s. 174. Pozri tiež PENNINGNS, F.: Co-ordination of social security on the basis of the State-of-employment principle: Time for an alternative? In: *Common Market Law Review*. Alphen-sur-le-Rhin: Kluwer Law International, zv. 42, č. 1, 2005, s. 67 až 89, najmä s. 77. Na účely prehľadu o systémoch financovania v členských štátoch Únie pozri OMARJEE, I.: c. d., s. 6 a poznámky 34 až 38 nižšie.

45. Ak aj Súdny dvor jasne rozhodol, že nepríslušné štáty nemôžu *uložiť* povinnosť platiť príspevky, toto obmedzenie podľa môjho názoru nebráni tomu, aby ponúkali poskytnutie dávok za protihodnotu dobrovoľných príspevkov, ak taká možnosť skutočne zodpovedá podmienkam ich poskytovania iným osobám, na ktoré sa vzťahuje vnútroštátna právna úprava. V tejto súvislosti pripomínam, že ak by zostali nezamestnané v Holandsku, dotknuté osoby by sa zúčastňovali na holandskom systéme sociálneho zabezpečenia, a to na náklady tohto členského štátu.³²

46. Okrem toho mohlo Holandské kráľovstvo iniciovať rokovania o dohode a dojednať dohodu v zmysle článku 17 nariadenia č. 1408/71³³ so Spolkovou republikou Nemecko. Taká dohoda mohla upraviť účasť dotknutých osôb vo veci samej na holandskom systéme sociálneho zabezpečenia, platenie príspevkov prispôbených osobitne nízkej úrovni príjmov dotknutých osôb vo veci samej rovnako, ako aj dohodu medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o časť odvodov, ktoré obvykle platí zamestnávateľ.

47. Rovnako možnosť uzavrieť dobrovoľné poistenie na základe AOW nemôže zaručiť súlad článku 6a *initio* a písm. b) AOW s právom Únie, pokiaľ nie je táto možnosť usporodbená tak, aby zohľadňovala osobitnú situáciu takých pracovníkov, ako je pán F. van den Berg a pán H. D. Giesen, a najmä ich nízke príjmy.

48. Za týchto podmienok ide uplatnenie vylučovacích klauzúl a jednoduché a jednoznačné vylúčenie dotknutých osôb vo veci samej zo systému sociálneho zabezpečenia v Holandsku nad rámec toho, čo je nevyhnutné na zabezpečenie finančnej rovnováhy systému sociálneho zabezpečenia.

49. Vzhľadom na všetky tieto úvahy sa domnievam, že články 45 a 48 ZFEÚ bránia uplatneniu vylučovacích klauzúl stanovených v článku 6a *initio* a písm. b) AKW a v článku 6a *initio* a písm. b) AOW.

C. O tretej otázke vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18)

50. Treťou otázkou vo veci van den Berg a Giesen (C-95/18) sa vnútroštátny súd v podstate Súdneho dvora pýta, či nárok na dávku na základe AOW treba považovať za nárok na dávku, ktorý vo vnútroštátnej právnej úprave nepodlieha podmienkam zamestnania alebo poistenia.

51. Touto otázkou, ktorá sa týka situácie manželky pána Giesena³⁴, sa totiž vnútroštátny súd pýta na rozsah účinnosti rozsudku Bosmann. Konkrétne sa snaží zistiť, či v tomto rozsudku a v rozsudku Franzen a i. Súdny dvor podmienil možnosť členského štátu bydliska poskytnúť predmetné dávky tým, že v právnej úprave tohto štátu tieto dávky nepodliehajú podmienkam zamestnania alebo poistenia.

52. Ak je úlohou vnútroštátneho súdu zistiť, aké boli v rozhodnom období podmienky poskytovania dávok v starobe, na druhej strane prirodzene prináleží Súdnemu dvoru, aby v rámci svojich právomocí v oblasti prejudiciálneho konania vymedzil rozsah pôsobnosti a výklad rozsudkov Bosmann a Franzen a i.

³² Pozri bod 18 vyššie.

³³ Keďže toto ustanovenie je v zásade rovnaké ako ustanovenie článku 16 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (Ú. v. EÚ L 166, 2004, s. 1; Mím. vyd. 05/005, s. 72), pozri komentár STEINMEYER, H.-D.: Article 16 Exceptions to articles 11 to 15. In: *EU Social Security Law: a Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*. Oxford: Hart Publishing, 2015, s. 188 až 192.

³⁴ Pripomínam, že počas obdobia od 19. mája 1988 do 1. januára 1989 bola manželka pána Giesena poistená na základe AOW ako rezident, keďže článok 6a *initio* a písm. b) AOW vychádza z wet tot wijziging van een aantal sociale verzekeringswetten strekkend tot verduidelijking van het in die wetten opgenomen begrip verzekerde en de met het verzekerde zijn onlosmakelijk verbonden premieplicht (wet verduidelijking verzekerings-en premieplicht) [zákon o zmene určitých zákonov v oblasti sociálneho zabezpečenia s cieľom objasniť pojem „poistenec“ uvedený v týchto zákonoch a povinnosť platiť príspevky, ktorá je neoddeliteľná od postavenia poistenca (zákon, ktorým sa objasňujú povinnosti poistenia a platenia príspevkov)] z 29. apríla 1998 (Stb. 1998, č. 267) a uplatňuje sa so spätnou činnosťou až od 1. januára 1989. Počas toho istého obdobia pani Giesenová pracovala v Nemecku a v súlade s článkom 13 nariadenia č. 1408/71 spadala pod právnu úpravu nemeckého sociálneho zabezpečenia bez toho však, aby mala zo zákonného systému starobných dávok v tomto členskom štáte prospech.

53. Je pravda, že v rozsudku Bosmann Súdny dvor pripísal veľký význam konkrétnym okolnostiam uvedenej veci. Takto v bode 28 tohto rozsudku zdôraznil, že s výhradou overenia, ktoré by mal vykonať vnútroštátny súd, by na základe nemeckej právnej úpravy mohla mať pani Bosmannová nárok na prídavky na deti už len na základe toho, že má bydlisko v Nemecku. Takisto v bode 32 uvedeného rozsudku poukázal na skutočnosť, že nárok na prídavky na deti nepodlieha podmienkam poistenia alebo zamestnania. Napriek tomu skutočnosť, že Súdny dvor takú okolnosť zohľadnil z dôvodu osobitných okolností tejto veci, podľa môjho názoru neznamená, že by možnosť priznania týchto dávok podliehala takýmto podmienkam.

54. Tento výklad podľa môjho názoru potvrdzuje rozsudok z 12. júna 2012, Hudzinski a Wawrzyniak³⁵, v ktorom skutočnosť, že predmetná dávka nepodliehala podmienkam zamestnania alebo poistenia, nepredstavovala podmienku výkladu poskytnutého Súdny dvorom a tento výklad podľa môjho názoru nebol v rozsudku Franzen a i. zmenený.

55. Po prvé okolnosti, na ktoré poukázal Súdny dvor v bode 64 rozsudku Franzen a i., nadväzujú na analýzu zahájenú v predošlom bode, v ktorom Súdny dvor uviedol, že sa zdá, že hmotnoprávne podmienky na priznanie nároku na takéto dávky podľa holandských právnych predpisov sú splnené a že priznanie nároku na tieto dávky nebude mať za následok súbeh dávok.

56. Po druhé uvádzam, že nepriamo, ale nevyhnutne zo záveru vyvedeného Súdny dvorom v bode 65 rozsudku Franzen a i. (podľa ktorého, podobne ako v rozsudku Bosmann, článok 13 nariadenia č. 1408/71 nebráni priznaniu takýchto dávok členským štátom bydliska) vyplýva, že výnimka zo zásady uplatnenia jednej právnej úpravy uznaná v uvedenom rozsudku nie je podmienená skutočnosťou, že členský štát bydliska nepodmieňuje priznanie nároku na sociálne dávky podmienkam zamestnania alebo poistenia.

57. Z týchto rozsudkov však vyplýva, že táto možnosť pre členský štát bydliska existuje, len pokiaľ priznanie predmetných dávok vyplýva z právnych predpisov daného štátu a pokiaľ pracovník spĺňa podmienky potrebné na tento účel, s tou výhradou, že tieto podmienky sú primerané situácii tohto pracovníka, a nie sú prísnejšie ako podmienky, ktoré sa uplatňujú na iné osoby s nárokom na túto dávku.

58. V tejto súvislosti poukazujem na to, že v bode 64 rozsudku Franzen a i. Súdny dvor zdôraznil, že na pojednávaní v tejto veci bolo potvrdené, že podmienka bydliska postačuje na vznik nároku na poistenie v holandskom zákonom systéme starobného poistenia. Okrem toho z bodov 63 a 64 tohto rozsudku vyplýva, že Súdny dvor konštatoval, že účasť na poistení je podmienkou priznania dávky v starobe. Naopak, holandská vláda na pojednávaní v tejto veci uviedla, že hoci je podmienka bydliska v skutočnosti postačujúca pre účasť na holandskom zákonom systéme starobného poistenia, platenie príspevkov je nevyhnutné pre poskytovanie dávok v starobe. Je úlohou vnútroštátneho súdu zistiť, aké boli v rozhodnom čase podmienky poskytovania dávok v starobe.

59. V tejto súvislosti musí vnútroštátny súd zohľadniť skutočnosť uvedenú v bode 18 vyššie, že za nezamestnané osoby s bydliskom v Holandsku príspevky do systému sociálneho zabezpečenia zjavne platí sám štát.

60. Preto sa domnievam, že článok 13 nariadenia č. 1408/71 nebráni tomu, aby bol osobe, ktorá je považovaná za poistenca v členskom štáte jej bydliska na základe vnútroštátnych ustanovení priznaný nárok na dávky v starobe, a to za obdobie, počas ktorého táto osoba pracovala v inom členskom štáte. Je úlohou vnútroštátneho súdu overiť, či poskytnutie predmetných dávok vyplýva z právnej úpravy tohto členského štátu a či pracovník spĺňa podmienky vyžadované v tomto zmysle.

³⁵ C-611/10 a C-612/10, EU:C:2012:339.

III. Návrh

61. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) takto:

1. Články 45 a 48 ZFEÚ bránia uplatneniu ustanovení vnútroštátneho práva členského štátu, na základe ktorých migrujúci pracovník s bydliskom v tomto členskom štáte, na ktorého sa na základe článku 13 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením Rady (ES) č. 118/97 z 2. decembra 1996, zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1992/2006 z 18. decembra 2006, vzťahuje právna úprava sociálneho zabezpečenia členského štátu zamestnania, nie je poistený v systéme sociálneho poistenia, a preto nemá nárok ani na starobný dôchodok, ani na prídavky na deti, hoci mu uplatniteľné právo členského štátu zamestnania nepriznáva žiaden nárok na sociálne dávky okrem ochrany proti pracovným úrazom počas obdobia zamestnania.
2. Článok 13 nariadenia č. 1408/71 v znení zmenenom a aktualizovanom nariadením č. 118/97, zmeneného nariadením č. 1992/2006, nebráni tomu, aby bol osobe, ktorá je považovaná za poistenca v členskom štáte jej bydliska na základe vnútroštátnych ustanovení priznaný nárok na dávky v starobe, a to za obdobie, počas ktorého táto osoba pracovala v inom členskom štáte. Je úlohou vnútroštátneho súdu overiť, či poskytnutie predmetných dávok vyplýva z právnej úpravy tohto členského štátu a či pracovník spĺňa podmienky vyžadované na tento účel.